

Wiadomości krajowe.

Gazeta Pragska z d. 22. Maia zawiera: Wczoraj rano o godzinie 7 wyjechał z tąd Jego Królewicowska Mość Xiążę Salerno i Jey Cesarzowicowska Mość Arcy-Xiężniczka Klementyna udając się przez Czesław do Wiednia. Podczas pobytu swojego w téj stolicy, dostojne te osoby zwiedziły prywatne i publiczne zakłady i choynie udarżyły prywatne instytuta dobroczynności. Popołudniu Cesarstwo Ich Mość ogłądali osobliwości kościoła metropolitalnego w St. Veit, zabawili także znaczny czas, po czém udali się do swoich pokoiów. Dzisiaj o godzinie 9 rano przedpołudniem, pomimo ciągle trwającéy niepogody wyjechał Cesarz Jego Mość dla obejrzenia inż prawie na ukńonczoniu będącego prowincyynego domu poprawy. Z tam-tąd udał się N. Pan do szpitala ogólnego, a zawiadomiwszy się w obndwóch wspomnianych zakładach dokładnie o wszelkiem urzędzeniu, powrócił Cesarz Jego Mość do zamku. Także i Cesarzowa Jey Mość wyjechała dzisiaj, dla zazozycenia obecnością swoją instytutu naukowego pći piękney połączonego z klasztorem N. Panny Anielskiej, gdzie N. Pani ozas znaczny łaskawie z udziałem raczyła zabawić. Zaś Jego Cesarzowicowska Mość Następca Tronu zajął się przedmiotami woyskowemi, ogłądał dom dowództwa jeneralnego, kościół załogi, inne koszary woyskowe, dom inwalidów i do tego należący szpital. Od czasu przybycia N. Pana do Pragi dobrem swoich ludów troskliwie zajęty Monarcha, poświęca więkzą część czasu sprawom Państwa.

Wiadomości zagraniczne.

Zjednoczone Stany Ameryki północny.

Wiadomości z Nowego Yorku z d. 9. Kwietnia zawierają: Wydział trudniący się sprawami Indyyskimi, wniósł projekt do bilu upoważniającego Prezydenta do wykonania traktatu Grandawskiego z d. 24. Grudnia, podług którego wyłączeni są cudzoziemcy z handlu z pokoleniami Indyyskimi wśród granic Stanów Zjednoczonych, i handel futrzany wśród owych

granic zapewniony i zachowany ma być dla obywateli Amerykańskich. Bil ten wsparty był wielą dokumentami dla udowodnienia ważności polowania w naszym kraju cudzoziemców (Anglików) i okazania po części krwawych i niszczących onegoż skutków. Bil ów bez oporu powtórnie został odczytany.

Ameryka Hiszpańska.

Nowa rzeczpospolita połączonych prowincyy środkowéy Ameryki (Quatimala) otrzymano ją był swój odezwą zgromadzenia prawodawczego w Guatimala, datowaną z d. 31. Grudnia r. z. którą cudzoziemcom chcącym w Guatimala osieść opiekę i wsparcie przyrzeka, wszystkie władze zaprowadzone przez Rząd Kolumbijski i Meksykański (którym pierwéy ta nowa rzeczpospolita podlegała) rozwiązała, i na miejscu tamtych mianowała urzędników z samych rodaków Guatimali. Stolica nowéy rzeczpospolitey, mająca także nazwisko Guatimala, liczy 30,000 mieszkańców.

Brazylia i Portugalia.

Dziennik rozpraw z d. 16. Maia zawiera o następuie: Odebraliśmy wiadomości z Lizbony dochodzące do d. 2. Maia. Spokoyność tey stolicy zaburzył nadzwyczajny przypadek. W d. 30. Kwietnia wyszła następująca odezwa Infanta Don Miguel:

„Żołnierze! Jeżeli dzień 27. Maia 1823 pamięci godną świetnością, zabłysnął, więc i dzień 30. Kwietnia 1824 niemniéy świetnym być powinien. Obiedwie te Epoki zapisane będą z chwałą w rocznik dziejów Luzytanii. W pierwszém opuściłem Stolicę dla zniszczenia stronnictwa o nierząd przyprawiającego; opuściłem Tron, Króla, rodzinę Królewską, cały naród, nadto dałem przykład przychylności do świętey religii, którą my jako istotną podporę Królestwa i sprawiedliwości wyznaliśmy. Dzisiaj skończę wielkie rozpoczęte dzieło, i zapewnie onemu trwałość wypleniająco zaraziłem stronnictwo wolnych mularzy, które skrycie gotowało układy, aby nad państwowym domem Braganzów wzniesć śmierci narzędzie, i takowy zniszczyć.

»Żołnierz! Dla dopięcia tego zamiaru wezwalem was do broni, w zupełnem przekonaniu o stałości waszego charakteru, o wyszłej wierności i bezwarunkowej przychylności do sprawy Króla.«

Żołnierz! Zasłużcie na Mój ku wam szacunek, a Infant Don Miguel wasz wódz naczelny waszego okaże się być godzien. Niech żyje Król, nasz Pan, Niech żyje rzymska Katolicka religia! Niech żyje rodzina Królewska! Niech żyje wspaniałe myślące wojsko Portugalskie! Niech żyje Naród! Precz z bezbożnymi wolnymi mularzami.

Infant, wódz naczelny.«

W Pałacu Bumposty, d. 30. Kwietnia 1824.

»Odezwę tę umieścili dnia następującego gazety wraz z drugą do ludu i listem do Króla. Tymczasem zebrało się 2000 ludzi załogi w d. 3. Kwietnia na placu Rocco; mając na czele Intanta Don Miguel. Większą część Ministrów Królewskich, wiele Jeneratów i innych osób uwięziono na rozkaz Infanta. Tymczasem przybyła Królowa do Lizbony.« Stosownie do życzeń Posła Francuzkiego ciało dyplomatyczne udało się do Króla przez plac Rocco. Pałac otaczało wojsko, Officer wojsku dowodzący wzbierał ciało dyplomatycznemu w wyjscia do Króla, jeżeli nieokaze rozkazu Infanta. Baron Hyde de Neuville oświadczył, iż Europa tylko Króla uznaje. Statosc jego uczyniła wrażenie, i Adjutant Xięcia wprowadził ciało dyplomatyczne do pokoiów Królewskich. Jego Królewska Mość oświadczył, iż zdarzenie to zaszło mimo wiedzy i rozkazów Jego; i że w reszcie syn Jego Królewskiej Mości niebawem przybędzie. W istocie nie długo ukazał się Infant Don Miguel, ukląkł na kolano, ucałował rękę swojego oycy, i oświadczył w obliczu Postów i Ambasadorów, że odkryto spis-k na życie Króla i Jego; że musiał użyć środków do zniweczenia takowego; iż, jeżeli ciało dyplomatyczne na chwile wstrzymane zostało, to tylko z obawy, by złe myślący nie wcisnęli się do pałacu, i że teraz przychodzi po rozkazy Króla.«

»Na żądanie Królewskie powróciło wojsko do koszar swoich; ciało dyplomatyczne dopiero w nocy opuściło pałac. Dnia następującego 1. Maia, udało się znowu ciało dyplomatyczne do Króla a potem do Hrabiego Palmelli, Ministra spraw zewnętrznych, który właśnie został uwolniony. Ciało dyplomatyczne ziednało sobie przy tej sposobności największy zaszczyt, szczególnie Posel Francuzki,

swym prawem, odważnem i śmiałem postępowaniem. Niewiadomo jeszcze, jak się zakończy scena *à la Mallet*; atoli, że nie skuteczniała tego w pierwszêj chwili, co według pozorów sprawić miała, zatém rozumieją, iż w osiągnionych głównych rezultatach opadła.«

Dziennik Rozpraw z d. 19. Maia donosi: »Udzieliliśmy dnia wczorajszego z Portugalii wiadomości, jak onę nam doniósł nasz prywatny Korrespondent, i jak takowe umieściły Gazety Lizbońskie; w Londynie ieszcze do d. 13. t. m. nic o tym wypadku nie wiedziano. Odtąd nic nowego w tój mierze nie odebraliśmy. Stusznosc wymaga, aby względem zdarzeń ieszcze dla nas za zasłoną będących nie wydawać sądu. Infant Don Miguel, który swego dostojnego Oycy uwolnił z rąk rewolucjonistów, a w dzień 27. Marca r. z. tak się po bobatersku okazał, nie mógł bez wątpienia w tym ostatnim wypadku jak tylko działać na zasadzie, którą pierwêj bliżêj znać potrzeba, aby ją ocenić.«

Gazeta Lizbońska z d. 11. Kwietnia udziela rysu nowêj Konstytucyi Brazyljskiej dodając następujące uwagi: »Po wystawieniu zasad i głównych rysów tego nowego projektu do Konstytucyi powieemy tylko tyle a mianowicie, że przy ułożeniu onegoż brakowało *motum circumstantiae*,« że nie zastosowano do zwyczajów i obyczajów ludu Brazyljskiego, że ludowi temu nie nadany przez prawą władzę, że sam w sobie ma zaród zniszczenia siebie — że jest mieszaniną demokracji — że koronie we władzy pośredniczêj nie stawia porękoynii przeciwko powodzi rewolucyyney, która iêy zagraża; — że ten zamach ma na sobie piętno dysorganizacyi i stronnictwa uciskającego, które Następcy Tronu Monarchii Luzytanii takowy projekt podało i zmusiło go, iż zapomniał naswe nayszlachetnieysze prawa iako człowieka i Państwa, by tylko nad częścią Państwa słabem władał berłem, gdy on kiedyś powołany będzie do rządzenia całym państwem Portugalskiem. — Konstytucyia ta, której inż w samêj kolêbce nie zgodność zdań ludu Brazyljskiego iakoteż iêy same wady zagrażają, i przepowiadają los dzieła na prędce wykonanego, los, co się tak na stałym łądzie iak i w Brazylri sprawdził, jest podwoynie liberalném dziełem, przez który unia wielkiêy rodziny Portugalskiej na zawsze ma być zniszczoną. Tento jest błędnik, w którym zawiłaną całą ludość-kraju, rozdwoiona przez przeciwne sobie żywioły. Kiedyż lud ten znajdzie klęk Aryadny, aby z tego zamieszania mógł wyszêć? Przypominasz sobie ile krwi i nieszczęść kosz-

towała Anglię Konstytucyja podległa niestającemu odmianie? — Jak drogo opłacić musieli Hiszpanie i Portugalczycy hałas przy którym ten nowy system w owych Królestwach zaprowadzano? Zapomniałże pierwsze wypadki rewolucyi Francuzkiej w r. 1789 i następne oneyże zgrozy? — Jeżeli takie zdarzenia zaszły w narodach cywilizowanych, czegoż się ma spodziewać Brazylia? — Raptowne zaprowadzenie uniwersalnój reformy, iakkolwiek ta dobroczynną w pierwszój chwili zdawać się może, nie przyniosło nic innego iak tylko niezczęsne rozdwojenie co stwierdza doświadczenie. Nie idzie oto, aby obalić budowę, dla wzniesienia nowój; tu łąmie się jedna z drugą ściśło połączona budowa, którey upadek i drugiej staie się przyczyną, a tój grozy wstrzymać muszą postęp wzniesienia nowój. Ludzie ci, którzy tak nierozważne i niebezpieczne rzeczy podieli, poznają z czasem swoy błąd, a płon z ich szalonych zamiarów wprawi ich w takie położenie, iakie poeta Rzymski w sposobie następującym wystawia:

*Audit iter, numeratque dies, spatioque viarum
Metitur vitam. Torquetur pace futura,
Nec recipit somnos et saepe cubilibus amens
Excutitur, pernamque luit formidine poenae.*

Wielka Brytania i Irlandyia.

Na posiedzeniu Izby Wyższój z dnia 21. Maia przystąpiono do powtórnego odczytania bilu względem cudzoziemców. — Hrabia Liverpool zabrał głos: »Milordowie!« rzekł ón, zamiar i przeznaczenie tego bilu tyle razy inż w obecności waszój roztrząsano, że nie mam potrzeby zbytecznie się w tój mierze rozwódzić. Chciałbym tylko prosić, abyscie swoja na to zwrócili uwagę, iż nigdy bardziej, iak teraz okoliczności nie nakazywały ustawy potrzebnej dla ostrożności względem cudzoziemców. Mamyż cierpieć, aby cudzoziemcy mieli w Anglii kuźnię swoich spisków? Pewnie wszyscy odpowiecie: Nie chcemy! Stosując się do zasad gościnności Angielskiej dosyć będzie, że niezniemy szaszczytny wyjątek względem owych, którzy przez długi swoy pobyt w Anglii uzyskali prawo, być zarówno z krajowcami uważanymi.«

Lord Holland wezwał Ministra, aby sobie własne postępowanie przypomniał, gdy Poseł Bonapartego podczas pokoju w Amiens żądał wykazu wychodzców Francuzkich. Znacny Lord odpowiedział pod ten czas, że wolno przed Bonapartemu zapoznać wychodzców przed Sądy Angielskie. Poseł Francuzki nastawał na użycie bilu względem cudzoziemców, a Mini-

steryium przeciwnie na opiekę, którą Angliia winna cudzoziemcom, iey ustawy przestrzegającym.

Hrabia Liverpool odpowiedział Lordowi Holland, że zdaie się mało być zawiadomiony o układach, iakie zaszły, pod ówczas między Rządami Francuzkim a Angielskim.

Powtórne odczytanie bilu uchwalono większością głosów 80 przeciwko 35.

F r a n c y j a .

Na posiedzeniu Izby Deputowanych z d. 14. Maia przełożył Minister Spraw Wewnętrznych przyjęty przez Izbę Parów projekt do ustawy, dotyczący się siedmiolności i zupełnego odnowienia Izby Deputowanych treści następującej: »Ludwik i t. d. — Rozkazałiśmy i rezkazoujemy, aby poniżej załączony projekt do ustawy przyjęty od Izby Parów w d. 7. Maja 1824 przełożony został w Imieniu Naszém Izbie Deputowanych przez Ministra Naszogo Sekretarza Stanu Spraw Wewnętrznych, któremu do takowego okazać powody i rozprawy nad témże toczyć się mające wspierać poruczamy. Teraźniejsza Izba Deputowanych i po niój następne, powinny być każdego razu zupełnie odnawiane. Trwać mają siedm lat od dnia, w którym wydane będzie rozporządzenie do ich pierwszego zwolania, iezli przez Króla nie będą rozwiązane.« — Zasady, na których się Minister przy rozwinięciu swoich powodów opiera, znane są z dawniejszych artykułów w Gazetach Ministeryalnych. »Potrzebas, mówi ón, »aby wewnętrzna budowa Państwa urządzona była podług stałych posad, czego stoli trudno osiągnąć, iezli jedna gałąź Władzy Państwa co rok się odmienia; zwyczajna trwałość iednego posiedzenia nie dostateczną jest, aby z życia prywatnego wznieść się na miejsce, z któregoby rzeczy ważne obiać i względem wyższych zasad się porozumieć; nowy wybór rozwiązanie zaledwo zawarty związek Lepszych do zaprowadzenia stalszego więcój obeymniejszego systemu; miasto spokojnego rozbioru następnie opinia chwilowa; od lat dziesięciu przekonana Izba o tój niedogodności i onój różnemi sposoby zapobiedz starała się. Niestłusznie szukamy zasad złego w zmienności widoków szybko odmieniających się Ministeryjów; wahanie się ich jest skutkiem przyczyny, którą teraźniejsza ustawa usunąć zamierza. Siedem lat jest najsłodsowniejszy okres czasu do trwania Izby, aby Król miał dosyć sposobności, nżyć zastrzeżonego mu przez Konstytucyję prawa, skrócenia posiedzeń, bez obawy, że wybory blisko i iedne po drugich następną, co mianowicie

w Państwie lądu stałego na uwagę zastąpienie. Minister na zarzut, że przez tak długi czas trwająca a wyborem utworzona Izba (Deputowanych) mogłaby nabyć przewagi nad innymi gwałtami Władzy Państwa, odpowiedział, iż w tój mierze czuwa władza Króla, mającego poświęcone Konstytucyją prawo rozwiązania Izby, której postępowania pochwalać nie może. Nawet w razie, gdyby Ministerium połączyło się z Izba wybrana, dziedziczna Izba, głos całej Francyi, którą smutnie nauczyło doświadczenie, iż najlepsza opieka sprawy Narodu spoczywa we władzy Królewskiej, ostrzegłby wczesnie Monarchę, aby zerwał związek, który tylko na jego i kraju usługi poświęcić się powinien. Wprawdzie zmieni się przez to 37 artykuł Konstytucyi; lecz czyliż się tak już nie działo, czyliż to jest zabronione? Nietykalnemi są tylko fundamentalne posady Konstytucyi, iakoto istnienie dwóch Izb, dowolne zezwolenie na podatki i t. p. — Późem Minister Wojny przełożył przyjęty przez Izbę Parów projekt do ustawy o zaciągu do wojska; potem obradowała Izba stósownie do dziennego porządku nad rozpoznaniem projektu do ustawy względem monopolium tabaki.

Na posiedzeniu Izby Parów z d. 15go Maia złożył przysięgę Wice-Hrabia Lainé, którego tytuł na uprzedniem posiedzeniu sprawdzono. Późem mianowała Izba dwie szczególne Kommissyje, iedna, której poruczone rozpoznąć i zdać sprawę z projektu do ustawy względem ustalenia kredytu potrzebnego do opłacenia pensy wojskowych, składa się: z Marszałka Hr: Molitora, Hr: Curial, Hr: Claparède, Margra: de Vence i z Hra: d'Antichamp. Członkami drugiey, której poruczone rozpoznanie wniosku uzynionego przez Margrabiego de Bonnay, względem środka, przyspieszającego ogłoszenia rozpraw w Izbie, są: Margr: de Semonville, Margrabia de Bonnay, Xiążę Mateusz de Montmorency, Xiążę Blacas i Baron Larocheffoucauld.

Na posiedzeniu Izby Deputowanych z d. 15. Maia P. Martignac zdał sprawę iako organ Kommissyi upoważnionej do rozpoznania prawa P. Benjamina Constant do wyboru na Deputowanego. Zdanie to sprawy, słuchane z największą uwagą przez półtóry godziny obejmuje dowody, rozbiór i wykład wszystkich trudnych pytań, iakie zaszły w Kommissyi wyznaczonéj do rozpoznania przedłożonych ię rozszczeń. Zdawca sprawy rozbiierał po kolei zdania Mniejszości i Większości Członków Kom-

missyi nad każdym pytaniem; zdanie Większości zgadzało się na to, aby zastosowanie do Benjamina Constant artykułu 22 ustawy z 1790, względem potomków zbiegłych z powodu religijnego, uznać. Późem zdawca sprawy stósownie do dawniey (podczas pierwszego sprawdzenia pełnomocnictw nowéy Izby) przez osme biuro zrobionego wniosku, przełożył, aby Izba Benjamina Constant ogłosiła Depntowanym Departamentu Sekwany. Izba przez Prezydenta swojego zaleciła wydrukować i rozdzielić to zdanie sprawy, iakoteż w tój mierze obrady odłożyła po toczących się rozprawach nad różnemi projektami do ustaw względem niastających podatków,

Jenerał Porucznik Hrabia Dejean, Par Francyi, były Dyrektor w Administracyi Woyny, umarł dnia 13. Maia w Paryżu na apoplexyją.

Wice-Hrabia Digeon, mianowany w miejscu Hrabiego Bourmont naczelnym Wodzem wojska Hiszpanię osadzającego, wyjechał w d. 7. Maia do Madrytu z Bayonny, gdzie kilka dni bawił.

W ł o c h y.

Podług wiadomości z Liworna, Jéy Cesarzowicowska Mość, Arcy-Xiężna Maryia Ludwika, Xiężna Parmy, wsiadła w d. 11. po południu wraz z orszakim swoim na fregatę Krystynę, w celu udania się do Neapolu.

Zjednoczone Niderlandy.

W dniu 4. Maia odbył się w Hadze obrząd chrztu młodéy Xiężniczki Oranii i Jaiéy na imię Wilhelmina Maryia Zofia Ludwika.

N i e m c y.

W d. 23. Maia według zapewnienia Gazety »Eosa« nda się Król Jmó Bawarski z rodziną swoją z Nymphenburga do Tegernsee. Jego Królewicowska Mość Xiążę Karol pozostanie w Monachium w pałacu przy ogrodzie Angielskim położonym i tylko czasem odwiedzać będzie rodzinę Królewską w Tegernsee. Przy końcu Maia przybędzie do Tegernsee Jego Cesarzowio. Mość Arcy-Xięże Anstryjski Franciszek Karol, w którymto czasie spodziewany jest z Włoch Jego Królewicowska Mość Następca Tronu Bawarskiego.